

DR. VARGA ISTVÁN – DR. OLÁH JÁNOS
főiskolai tanárok
SZTE Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar
Szeged

Becker Vendel a tanítóképzés korszerűsítéséért

A két világháború közötti tanítóképzést kutató korabeli szakemberek közül országos szinten is kiemelkedett dr. Becker Vendel (1878–1957), aki tudományos munkásságában szinte csak a tanító-ság problémájával foglalkozott. Számtalan kisebb-nagyobb tanulmányban fogalmazta meg javasla-tait: mindig a gyakorlat és a lehetőségek talaján maradva.

A tanítóképzésről több rendelkezés született a két világháború között. Egy 1920-ban megje-lent rendelet az addig négyéves tanítóképző intézetet hat évfolyamosná kívánta átszervezni. Ennek megvalósítását azonban az anyagi-pénzügyi feltételek hiánya lehetetlenné tette.

1923 szeptemberétől öt évfolyamos tanítóképző intézet kezdte meg életét hazánkban. 1923-ban jelent meg az új tanterv, amelyet 1925-ben továbbfejlesztettek. Ezek alapján jelentkezhettek a növendékek a tanítói képesítő vizsgára az ötödik évfolyam végén. A vizsga három részből állt. Az írásbeli vizsga tantárgyai: neveléstan-tanítástan, magyar nyelv és irodalom, mennyiségtan. A szóbeli vizsga anyaga: hittan-erkölcstan, neveléstan-tanítástan, neveléstörténet, iskola-szervezetten, lélek-tan, magyar nyelv és irodalom, magyar történelem, alkotmánytan, földrajz. Végül a képesítő vizsga fontos része lett ettől kezdve a vizsgatanítás.

Az 1930-as évek végén tanítóképzésünk gyökeres átalakítására került sor. Az 1938. évi 13. és 14. törvény elrendelte a hatosztendős tanítóképzést a négyéves líceumra épülő két évfolyamos tanítóképző akadémia keretei között. Ennek érdekében elkezdték az addigi öt évfolyamos tanítóképző intézet átszervezését négy évfolyamos líceummá, s nagy vonalakban megtervezték az erre épülő két évfolyamos tanítóképző akadémia szervezését.

A 14-18 éves fiataloknak szánt líceum nem volt kifejezetten tanítóképző intézmény. A líceum „az elméleti és szakirányú műveltséget közvetítő középiskolák közötti átmenetet alkotó középiskola, amely jól megalapozott, de gyakorlati irányú általános műveltséget nyújt, és főképp gyakorlati életpályákra, valamint a neveléssel kapcsolatos élethivatásokra készít elő.”

A törvény alapján a következő kereteket határozták meg a tanítóképző akadémia tananyagára vonatkozóan: „Az akadémián hit- és erkölcstant, elméleti és gyakorlati nevelési és tanítási ismerete-ket, magyar művelődési és társadalmi ismereteket, gazdasági és egészségügyi ismereteket, éneket, zenét és testnevelést kell tanítani.”

1938 szeptemberétől már a líceumi tanterv szerint oktatták a tanítójelölteket. A reform azon-ban elakadt, s az 1941/42-i, majd a következő tanévekben – a háborús viszonyok miatt – a IV. és V. osztályok tanulót a korábbi, öt évfolyamos tanítóképző intézet IV. és V. osztályának tanterve sze-rint kellett oktatni. Ez a felemás ötéves tanítóképzés – I-III. líceumi osztályok, IV-V. osztályok tanítóképző intézeti tanterv szerinti oktatása – megmaradt 1948 júniusáig. A háború miatt a tanító-képző akadémiák nem jöttek létre.¹

Becker Vendel több könyvet írt a tanítóképzés reformjáról. Az egyik legkiérleltebb munkája: *A tanítóképzés reformja. Tanítóképzés és papnevelés.* (Szeged, 1932), mely az országos szakmai sajtóban nagy publicitást kapott.² A korabeli Katolikus Nevelés így ismertette az értekezést: „Tanítói körök gyakran kívánják a tanítóképzés reformját. Sokan a középiskolai érettségire alapított főis-kolai (egyetemi) tanítóképzést akarják. A szerző ezt elhibázottnak tartja, mert két év alatt nem tör-ténhetik a tanítói pályára való különösen gyakorlati ránevelés. Híve azonban annak, hogy az elmé-lyített tárgykörű képző érettségi főiskolára jogosítson: a felső tagozat főiskolai jellegű két évfolya-ma pedig oklevelet adna tanítói szakvizsga alapján. Híve annak is, főleg takarékosági okokból,

hogy a papnövendékek és tanítójelöltek közös célú tárgyaikat együtt hallgassák.”³ A munkát ismertette még a Magyar Paedagogia, a Néptanítók Lapja, a Magyar Tanítóképző is.⁴

Becker Vendel szinte minden évben elmondta véleményét a tanítóképzés aktuális problémáiról. 1939-ben a Tanítóképző Intézeti Tanárok Országos Egyesülete a Magyar Tanítóképző folyóiratban és az egyesület ülésén vitát indított a tanítóképző akadémia óratervéről. Molnár Oszkár az említett sajtótermékben így foglalta össze a vitát, melynek hiányosságai a következők voltak szerte: mindenki a maga egyéni elgondolását fejtegette; voltak, akik indoklás nélkül állítottak vagy tagadtak valamit, néhányan érzelmi húrokat pengettek, többen nem a tárgyhoz kapcsolódó részletkérdésekben merültek el. A felszólalók közül sokan nem átfogóan, globálisan közelítették meg a kérdést. A legtöbb óraterv „az általános és szakképzés egymásba fonódó, eléggé zürzavaros képét adta.” A vita mégsem volt haszontalan. Becker javaslata a legjobbakkal közé tartozott.

Becker Vendel egész életében nagy érdeklődéssel fordult a falu felé, hiszen annak lakosságát korszerű mezőgazdasági ismeretekkel akarta felemelni, ahogy korábban Tessedik Sámuel, nem véletlen tehát, hogy Becker Vendelt egész életében izgatta a gazdasági szakoktatás problémája. Több munkát írt a témáról.⁵

A Magyar Tanítóképző folyóiratban Jaloveczky Péter 1936-ban Becker *A magyar alsófokú gazdasági szakoktatás problémája és annak megoldása* című munkáját ismertette.⁶ Az ügy fontosságát a recenzió írója a szegedi szerző alapján vázolta fel. Magyarország agrárállam, termőföldjéből él. Új helyzetében alig bír más természeti kinccsel. Gyümölcsjeinek zamata, cukortartalma, búzánk sikérmennyisége világviszonylatban is elsőrangú. Mégis szerényen élünk, s nem fordíthatunk elég összeget képzési és művelődési célokra. Miért van ez? Nem termelünk eleget, sok a gondozatlan termőföld, s a termények legnagyobb része, tudás hiánya miatt, nem kielégítő mennyiségű s olykor minőségű. Igazi gazdálkodásban elmaradtunk vagyunk. Népünk nem ismeri a magyar föld gazdasági erejét, s így azt nem képes tudatosan a saját céljaira felhasználni. Közismert tény, hogy sokan a termelt növényeken és a tenyésztett állatokon kívül alig ismernek egyebet. A mezsgyéken látható gyomoknak tizedrészét sem ismerik. A hasznos rovat a kártevőtől nem tudják megkülönböztetni. Földműveiseink a mezőgazdaság alapelemeit sem tanulták. Becker szerint a munkából a tanítóképzésnek is bőven jut. Már a hatosztályú elemi népiskolának, de még inkább a nyolcosztályúnak a mezőgazdaságból élő közösségekben gazdasági irányúnak kell lennie – írta munkájában Becker Vendel. Jaloveczky megállapította, hogy a szerző úgy a férfiakról, mind a nőktől biztos gazdasági szak tudást kíván, foglalkozik a népiskolák, az általános és gazdasági irányú továbbképző iskolák gazdasági oktatásával, továbbá a mezőgazdasági szakiskolával. Részletesen tárgyalja a gazdasági tantervek képzését s különösen a tanítók gazdasági oktatását. Az alsófokú gazdasági tanítóképző főiskola számára részletes tervezetet is készítette.

1947-ben újabb értékes munkája jelent meg Becker Vendelnek, melynek címe. *„A mezőgazdasági szakoktatás országos megszervezése („Kertmagyarország megvalósítása” alcímmel).*⁷

Becker fontosnak tartotta az iskolán kívüli népművelést. 1932-ben is jelent meg cikke erről a Néptanítók Lapjában. Prohászka püspököt idézte: „Nekünk olyan ismeretterjesztés kell, amely élni megtanít, amely minket küzdeni és győzni képesít.” A cikk írója a következőkkel indokolta a népművelés megnövekedett feladatait: „ha a tanító a népiskolában elért pedagógiai eredményeket az élet számára biztosítani akarja, ... a felnőtteket az egyesületi élet keretein belül tovább kell vezetnie; észre kell vennie a falusi és a tanyai nép életében mutatkozó hiányokat, ferdeségeket és helytelen szokásokat, s ezek ellen a rendelkezésre álló minden eszközzel küzdenie kell; a technika nagyarányú fejlődésével életünk mind jobban elgépiesedik, a lelki élet követelményei háttérbe szorulnak, a falu- és tanyavilág elmaradottsága a szellemi és erkölcsi nívó alacsonyosságában, a gazdálkodás módszerének kezdetlegességében nyilvánul meg” stb. A szerző szerint. „A falusi és tanyai népnek a városokba való vándorlását csak a megélhetésnek a falun és tanyavilágban való biztosításával, a hazai rög megszerzetésével és megfelelő szakismeretek nyújtásával lehet megakadályozni... a több és jobb termelésért továbbra is küzdenünk kell, hogy így a mezőgazdasági áruk olcsóságát a piacra dobható áruk nagy mennyiségével ellensúlyozhassuk... (ennek) megvalósítása megfelelő szakismeretek nélkül természetesen elképzelhetetlen... feltétlenül szükséges, hogy a népiskola által nyújtott elemi ismereteket az iskolán kívüli népművelés útján kiegészítsük oly mértékben, hogy azokra a már feltétlenül megkívánt szakismeretek akadálytalanul ráépíthetők legyenek... a szociális gondolatnak

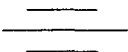
a köztudatba való átvitele, meggyökereztetése és a belőle fakadó szociális tevékenység irányítása, tartalmassá tétele is csak az iskolán kívüli népművelés feladata lehet.” A cikk írója szerint az ország anyagi helyzete miatt belátható időn belül az iskolán kívüli népművelésben továbbra is a lelkesekre, tanítókra és jegyzőkre kell támaszkodni, mindegyikük fel kell készíteni a tanítójelölteket. A gyakorlati készség megszerzését a népművelési előadásokon való részvétellel lehetne biztosítani, a diákokat be kell vezetni a vitített képekkel való szemléltetés technikájába; ismerniük kell a hallgatóságot: a gyermekeket, a serdülő ifjúságot és a felnőtteket. Becker fontosnak tartja a magyar etnográfia tanulmányozását, szerinte az etnográfiai megállapítások figyelembevételével egy új Népművelési Tájékoztatót kellene készíteni. Becker beszámol a továbbiakban az elért eredményekről is: már kétszer (az 1930/31-es tanévben és az 1931/32-es tanévben) sikeres népművelési tanfolyamot tartottak. A tanfolyam hallgatói az ötödéves növendékek voltak. A tanfolyam elméleti anyagának a tárgyalására néhány iskolaszervezeteti óra szolgált, a népművelési gyakorlatokra pedig az intézetben, a tanyákon s a város több helyén népművelési előadások nyújtottak alkalmat.

A Néptanítók Lapja egy későbbi száma részletesebben tájékoztat a tanfolyamokról. A diákok megbeszélték a népművelés főbb formáit (élőszó, betű, kép, zene, kirándulás és ünnepélyek). Tanulmányozták az ismeretterjesztő előadások tartásának lehetőségeit, az alfabetát, elemi és általános ismeretterjesztő tanfolyamok megszervezésének kérdéseit. Időt fordítottak a népkönyvtárak és a nép olvasmányainak megtárgyalására. Az elméleti megbeszélés kiterjedt továbbá a mese- és játékdélutánokra, a tanítónak a magyar dal és a zene ápolása, terjesztése körüli munkájára (falusi énekarok megszervezése, helyes vezetése, a gramofon szerepe a népművelésben), ünnepélyek, műkedvelő előadások rendezési módjára és kirándulások tanulságos vezetésére. Megismerkedtek a tanulók a kultúrházaknak, a vetítő- és mozigépeknek, valamint a rádióknak népművelési jelentőségével. A növendékek azt is tanulmányozták, miként kell a tanítónak a község szociális gondozásába bekapcsolódni. Az elméleti ismereteket a gyakorlatban is kipróbálták. Leventéknek tartottak különböző foglalkozásokat. Tanyára is kimentek, ahol „tanyai csend és nagy érdeklődés” fogadta őket. A tanítójelölteknek jól esett egy munkás által kifejezett köszönet: „jól esett látnunk, hogy szeretetből törődnek velünk, örömet szereznek nekünk és megértnek bennünket. Úgy szóltak hozzánk, mint testvér a testvérhez. Sokat tanultunk, és mindig jól éreztük magunkat.”

Becker Vendel szerint a népművelői munkához feltétlenül szükség van néprajzi ismeretekre. Erről a Néptanítók Lapjában írt 1934-ben. A téma azért fontos, mert: „Határozatlan ismereteink vannak a tanyai és a falusi ember gondolkodásáról és érzelmi világáról... Az egyszerű ember gondolkodása lényegesen különbözik a műveltektől, amennyiben a dolgok és jelenségek között olyan vonatkozásokat és okozati összefüggéseket állapít meg, amelyek racionális tudásunkkal ellenkeznek (babonák, ráolvasások stb.). A világgal szembeni magatartása túlnyomóan érzelmi... azokat a normákat, amelyeket környezetének hagyományai, ősei élete szentesítenek, bírálathoz nem is elfogadja, és azok szerint él... Aki népünk szellemi és erkölcsi fejlődését elő akarja mozdítani, annak még csak gondolnia sem szabad arra, hogy népünk szellemi és erkölcsi szintje teljesen alkalmatlan a továbbépítésre... vigyáznunk kell, hogy a hagyományépület kikezdésével a rosszal a jó is veszendőbe ne menjen... (A tanítónak) meg kell ismerkednie a szülők nevelői munkájával, életfelfogásával: figyelemmel kell lennie a gyermek családi és társadalmi viszonyaira, ismernie kell a falusi és tanyasi gyermek játékeit, hajlamait, jó és rossz szokásait... A nemzeti és az emberiség kultúrtörékvéseiéről népünk nem igazán vesz tudomást. Így lesz ez mindaddig..., amíg (a tanítók) meg nem ismerik a nagy nevelendőt, magát a népet is... újabban mind többen rámutatnak az érzelmi nevelés szükségességére és ezzel kapcsolatban a szülőföld jelentőségére.”⁸

Mint Laky Teréz írta, a XX. sz. elején hazánkban az embereknek több mint 60%-a a mezőgazdaságban dolgozott (előző évben csak 7%-uk), tehát Becker Vendel joggal tartotta fontosnak a gazdasági képzést. Becker tanítóképzője korszerű képzést adott, iskolája a gazdasági életre is felkészítette tanulóit. A kockázatvállalásra, az önálló gondolkodásra, a vállalkozói szellem tiszteletére nevelt a szegedi tanítóképző Becker vezetése alatt.

1. A nevelés története. Szerkesztette: dr. Tóth Gábor. Tankönyvkiadó, Bp., 1984. III. kötet: 666. p. és dr. Mészáros István: Magyar iskolatípusok 996–1990. OPKM, Bp., 1995. 74–79. p.
2. Becker Vendel. A tanítóképzés reformja. Tanítóképzés és papnevelés. Szeged, 1932.
3. Katolikus Nevelés, 1932. jún. 215. p. (A szerző neve nélkül)
4. Magyar Paedagógia, 1932. 87–88. p.; Néptanítók Lapja, 1932/1-6. 647. p.; Magyar Tanítóképző, 1932/7-8. 250-259. p.
5. Molnár Oszkár: A tanítóképző akadémia óratervvitája. Magyar Tanítóképző, 1932/3. 121–140. P.
6. Jaloveczky Péter; dr. Becker Vendel: A magyar alsófokú gazdasági szakoktatás problémája... M. Tanítóképző, 1936/8. 364. p.
7. Becker Vendel: A mezőgazdasági szakoktatás országos megszervezése. Szeged, 1947.
8. Néptanítók Lapja, 1932/17. 687–688. p.; 1933/1. 12–14. p. és 1934/6. 199–204. p.
9. Varga István–Oláh János: Becker Vendel élete és munkássága, APC-Stúdió, Gyula, 1999. 63 p.; Oláh János: Becker Vendel a tanítóképzésről. Módszertani Közlemények, 1992/1. 42–45. p.; Fáyné dr. Dombi Alice ismertetése: V. I. és O. J. említett munkájáról: Módszertani Közlemények, 2001/1. 46–47. p.

SZERZŐINK, MUNKATÁRSAINK FIGYELMÉBE!

Tisztelettel kérjük szerzőinket, hogy kéziratukat a szerkesztőség címére küldjék: 6725 Szeged, Hattyas sor 10. A borítékra feltétlenül írják rá, hogy *kézirat*. Csak „gépelte”, 8–10 lapnál nem nagyobb terjedelmű kéziratokat fogadunk el. A kéziratot kettes sortávolsággal, normál géppapíron, a „gépelési hibák” gondos javításával, a felhasznált szakirodalom pontos feltüntetésével (*szerző, cím, hely, év, kiadó, lapszám*) kérjük. A cikkben előforduló rajzokat, illusztrációkat viszont műszaki rajzlapra készítsék, gondos kivitelezésben. Amennyiben lehetséges, floppy-t is kérünk.

Szíveskedjenek külön lapra fölírni *beosztásukat, munkahelyük, iskolájuk pontos nevét, helyét, valamint irányítószámot* lakcímküket.

Felhívjuk továbbá szerzőink figyelmét, hogy másodközlésre nem vállalkozunk, hozzáuk küldött írásaikat más folyóiratban nem publikálhatják. Szerkesztőségünknel is érvényes az az általános gyakorlat, hogy kéziratot nem örzünk meg és nem is küldünk vissza.

A SZERKESZTŐSÉG

KEDVEZMÉNYES AKCIÓ!

Szíves figyelmükbe ajánljuk olvasóinknak a Módszertani Közlemények régebbi számainak kedvezményes árusítását az alábbiak szerint:

1995-től	1997-ig	300 Ft/év
1998-tól	1999-ig	500 Ft/év
2000–		600 Ft/év

Ezzel a lehetőséggel minden érdeklődő élhet!

A SZERKESZTŐSÉG